

NU

KINDERLOOSHEID:
MEER DAN 'GEWENST'
OF 'ONGEWENST'

Huisje-tuintje-kindje: anno nu blijft moederschap de norm. Meer en meer vrouwen krijgen geen kinderen, maar onze maatschappelijke visie hinkt achterop. Tijd voor een update.

MOTHERHOOD

Ze worden omschreven als egotrippers, eeuwige losbollen of carrièretijgers, of krijgen een blik van medelijden toegeworpen: hoewel het aantal kinderlozen in opmars is, zijn de vooroordelen en stereotyperingen nog even talrijk. Vooral vrouwen ontspringen de dans niet. Voor haar boek *Gelukkig zonder kinderen* ging de Nederlandse auteur Lisette Schuitemaker met meer dan zeventig mensen uit zestien verschillende landen in dialoog over (het waarom van) hun kinderloosheid. Zelf koos Lisette voor een kindervrij leven. En dat blijft niet onbesproken, zo vertelt ze. 'Het vergt best wat van jezelf om niét te kiezen voor kinderen. Je moet sterk in je schoenen staan, want mensen beschouwen je toch een beetje als een uitzondering. Kinderloze mensen moeten zich constant verantwoorden. En aan mensen die kinderen krijgen worden geen vragen gesteld. Toch kan ook dat een heel goed gesprek zijn. Want is het ouderschap wel wat je ervan verwacht had?'

DE EXPERT

Hannelore Stegen, onderzoeker aan de VUB

ACHTERAF SPIJT

Een van de hamvragen die bewuste kinderloosheid oproept is: 'Ben je niet bang dat je er spijt van zal hebben?' Lisette alvast niet. En ook onderzoeker Hannelore Stegen (VUB, Agogische wetenschappen) kent het antwoord. Binnen haar doctoraatsonderzoek ondervroeg ze zestigplussers, zowel mannen als vrouwen, over hun besluit om kinderloos te blijven. 'De grote meerderheid heeft geen spijt. Al betekent dat niet dat je af en toe geen gemis kan ervaren, zoals het doorgeven van waarden en normen.' Uit haar onderzoek kwamen vier profielen van bewust kinderlozen naar voren: de maatschappijcritici die het niet verantwoord vinden om nog kinderen op de wereld te zetten, de mensen die voluit voor hun carrière gaan, de mensen die – na onderling overleg en met beider akkoord – de keuze van hun partner hebben gevolgd en de mensen die door omstandigheden nooit aan kinderen zijn begonnen en dat prima vinden.

SOCIALE ONVRUCHTBAARHEID

Maar hoe zit het bij al die anderen? Een vijfde van de West-Europese vrouwen wordt geen moeder. In een samenleving waar 'moeder' de glansrol is, moet ook hun verhaal verteld en erkend worden, vindt de Canadese ondernemer en auteur Melanie Notkin. Zeven jaar geleden introduceerde ze daarom de term 'otherhood' in haar

gelijknamige boek. Door de 'm' te schrappen bij 'motherhood', het Engelse woord voor 'moederschap', geeft ze een stem aan de groep vrouwen die vaak vergeten wordt. Ze spreekt daarmee niet alleen de bewust kinderloze vrouw aan, maar alle 'others'. De vrouwen die gedwarsboemd werden door de natuur, de vrouwen bij wie het leven gewoonweg zo liep of, zoals bij Notkin het geval was: de vrouwen die wel een gezin willen, maar dat niet hebben. Nu bewust alleenstaande moeders en nieuw samengestelde gezinnen geen taboe meer zijn, is er volgens de auteur bitter weinig begrip voor single vrouwen die alleen een kind willen met een geliefde. 'Dat een vrouw, tegen haar verlangen in, door omstandigheden alleen en kinderloos is, wordt moeilijk aanvaard', vertelde ze aan *De Morgen*. 'Het móet aan die vrouw liggen, zo luidt het.' Sociale onvruchtbaarheid, zo wordt het ook genoemd. Een te weinig belicht thema, vindt ook Hannelore Stegen. 'Kinderloosheid is geen zwart-witkwestie. Niet-bewuste kinderloosheid is ook meer dan een vruchtbaarheidskwestie of het opzichschuiven van je kindervens voor je partner', aldus Stegen, die zich daarmee achter de visie van Melanie Notkin schaart. 'We bekijken het nog te zwart-wit. Kinderloosheid is gelukkig al meer bespreekbaar dan enkele decennia geleden. Maar dat neemt de verdeelde meningen niet weg.'

Ze wil de komende jaren niet-bewust kinderlozen bevragen. 'Binnen mijn onderzoek vind ik de focus op de levensloop heel relevant: wat is er tijdens hun leven wel

of net niet op hun pad gekomen waardoor ze geen ouder werden? Denk maar aan een traumatische jeugd, gezondheidsproblemen of een lange relatie die plots stukliep. Kinderloosheid omvat meer dan 'gewenst' en 'ongewenst'

PANKGAS GEVEN

Melanie Notkin kaart nog een joekel van een cliché aan: dat kinderloze vrouwen niet van kinderen zouden houden. In sitcoms zijn het de vrouwen die hun leven niet op orde hebben en roekeloos zijn. 'Maar dat zijn we niet', zo vertelt ze in haar TED-talk *Welcome to the Otherhood*. 'Veel vrouwen in 'the Otherhood' behoren tot de meest bekwame mensen: we zijn niet onverantwoordelijk. En we houden van de kinderen in ons leven.' Zelf gooide Notkin zich helemaal op het tanteschap. Meer zelfs, ze riep de term 'pank' in het leven – kort voor *professional auntie, no kids* – en bouwde daar een grote community omheen. Een pank is trouwens niet per se een biologische tante: je kan ook een zorgende rol opnemen bij kinderen van vrienden. 'Baby's worden geboren uit de baarmoeder, moederschap uit de ziel', zo sluit Melanie Notkin haar betoeg af. 'Er zijn veel manieren om te 'moederen'. Dit is niet het leven dat ik had verlangd, maar het is een leven dat op veel vlakken ver boven mijn verwachtingen ligt.' ■

'Baby's worden geboren uit de baarmoeder, moederschap uit de ziel'